

A MAGYAR REFORMÁTUS EGYHÁZ

EGYHÁZSZERVEZETI, EGYHÁZKORMÁNYZATI, JOGALKOTÁSI, JOGALKALMAZÁSI ÉS FEGYELMEZÉSI ALAPELVEIRŐL, VALAMINT JOGFORRÁSAIRÓL

a Magyar Református Egyház Közös Zsinatának jogegységi és alapelvi ajánlása¹

Ezen „Jogegységi és alapelvi ajánlás” célja az, hogy – tiszteletben tartva a részegyházak önálló hatáskörét, szervezeti hagyományait, szabályozási rendjét, de egyszersmind figyelembe véve a Magyar Református Egyház Közös Zsinata által elfogadott Közös Alkotmányban foglaltakat – megfogalmazza azokat az egyházszerkezeti, egyházkormányzati, jogalkotási és jogalkalmazási, valamint fegyelmezési alapelveket, amelyek a részegyházakban közősek, és amelyek egy-egy adott részegyház számára működése, jogalkotása, jogalkalmazása, választási, egyházfegyelmezési rendjének kialakítása során alapul szolgálhatnak.

A Magyar Református Egyház részegyházai által elfogadott Közös Alkotmány révén határozottan kifomálódott a magyar református egység gondolata. Ennek természetes következménye és egyben követelménye a jogi egységesülés iránti törekvés, különös tekintettel az egyházszerkezet, az egyházkormányzás, a jogalkotás, a jogalkalmazás, a választási és fegyelmezés alapelvi kérdéseire.

Mindez az egységesülés folyamatának olyan dimenzióját nyitja meg, amelyben a szimbolikus együvé tartozás, a testvéri kapcsolatok és a közös kálvini hitelvek kötelékei között számba vehetők azok a gyakorlati egyházszerkezeti és egyházkormányzati, egyházpoltikai és egyházjogi szempontok, amelyek lehetővé teszik a közös, azonos tartalommal értett és értelmezett alapelvek megfogalmazását, egy átfogóbb jogegységi felfogás és gyakorlat megteremtését, ennek egységes értelmezését, és a közös egyházjogi fogalom- és nyelvhasználatot.

Az itt megfogalmazott alapelvek elsősorban az adott jogviszonyok szabályozásának tartalmát határozzák meg, illetve támpontokat nyújtanak – akár tételes szabályozás hiányában is – adott helyzetek vagy éppen jogviták megoldásában.

¹ Megtárgyalta és elfogadta a Magyar Református Egyház Közös Zsinata 2017. június 24-i, Debrecenben tartott ülésén.

I. RÉSZ

AZ EGYHÁZ SZOLGÁLATA ÉS SZERVEZETE

Az egyház szolgálatának alapelvei

Az Egyház szolgálatának célja

Az Egyház szervezettségének rendeltetése, hogy biztosítsa az Egyház Krisztustól kapott szolgálatának – vagyis az ige hirdetésének és a szentségek kiszolgáltatásának – külső kereteit és feltételeit.

Az Egyház szolgálói

Az Egyház szolgálatának megjelenítője és részese mindazon hitvalló személy, aki hozzájárul az evangélium hirdetéséhez, hiteles megéléséhez és a keresztyén erkölcs fenntartásához, mindezt nem emberi érdemhez kötve, hanem Isten dicsőségére végezve.

Egyetemes papság elve

Az egyetemes papság alapja a keresztyén ember Krisztus papi tisztében való részesedése (Heidelbergi Káté 31-32), ennek értelmében a hívők önmagukat hálás étellel Istennek szentelik. Az egyetemes papság biztosítja azoknak a sajátos egyházi szolgálatoknak a keretét, amelyeket a belső és külső elhívás szerint, az egyház alkotmányos rendjében, eskü és felszentelés útján töltenek be szolgáltevői.

A református egyházalkotmány szerinti tisztségek

- a.) *Lelkészek:* az Egyház szolgáltevői közé tartoznak a tanítványi (apostoli) elhívást nyert, lelkipásztori képzettséggel rendelkező, az ige hirdetésére és a szentségek kiszolgáltatására, gyülekezetek pásztorolására kibocsátott lelkészek (illetve azok a lelkipásztori felszenteltetésre készülők, akik számára az egyházalkotmány biztosítja ezt a szolgálatot).
- b.) *Presbiterek:* az Egyház választott világi, kormányzó szolgáltevői, akiket az egyházközségekben a hitben kipróbált, bölcs és tapasztalt egyháztagok („vének”) közül választanak, és akik az egyház valamennyi fokozatos testületében világi tisztségviselőkként járnak el.
- c.) *Tanítók:* az Egyház azon szolgáltevői, akik igaz hitre és kegyességre tanítanak, a keresztyén erkölcs alapján nevelnek, az egyház minden élettevékenységét az Ige mértéke alá állítják, és személyes példamutatásukkal a tiszta tudományban elől járnak.
- d.) *Diakónusok:* az Egyház azon szolgáltevői, akik Krisztus szeretetét, az evangéliumi értékeket és Isten gondviselő hűségét mint az egyház szolgáló bizonyágtételét minden embertárs iránt végzik.

Az egyházalkotmány szerinti tisztségek betöltése a belső és külső elhívás rendjében történik. A szolgálatra felhatalmazottak esküt tesznek tisztük ellátására.

Az egyházszervezet alapelvei

A zsinat-presbiteri elv

A református egyház szervezeti működésének alapját az egyház igazgatásában paritásos viszonyban résztvevő lelkészi és nem-lelkészi személyek összehangolt munkáján nyugvó zsinat-presbiteri elv adja, amely a fokozatos testületek (egyházközség, egyházmegye, egyházkerület, egyetemes egyház) szintjein is biztosítja az azonos szervezeti-működésbeli felépítést.

A zsinat-presbiteri elv az egyházközségek presbitériumai által a zsinatra delegált jogok keretében hozott döntések visszaszármaztatását és végrehajtását is jelenti a delegált jogokat származtató egyházi testületi szintekre.

A paritás elve

A fokozatos egyházi testületekben az egyházigazgatás szervezetét, valamint általánosságban a szervezetet képviselő személyi kart – egyenlő számarányban és kollegiális viszonyban – lelkészi és világi személyek alkotják.

A paritásos viszonyban együttes felelősség érvényesül az egyházfenntartásban és egyházkormányzásban a lelkészi és nem-lelkészi személyek között; a paritásos felelősség a lelkészi és nem-lelkészi személyekre együtt testált és tőlük együttesen elvárt helytállást jelenti.

Az alulról építkezés elve

Az egyház az egyházközségek önkormányzási és önrendelkezési jogára épülve alkotja az egyházközségek egységét az egyház missziója, az evangéliumi szolgálat, az egységes és Szentírás szerinti hit gyakorlása, a közös és egységes képviselet, a kölcsönös segítségnyújtás, az egyház tagjainak erkölcsi védelme és az egyházi vagyon megóvása érdekében.

A partikularitás elve

Az egyházközség – az egyház közösségi és összehangolt missziója érdekében – a helyi történelmi viszonyok következtében normává alakult szokások, valamint önmagára nézve hatályosan alkotott jogszabályok által a református jogrend szilárd és elvonatkoztathatatlan jogalkotó és jogalkalmazó részét képezi.

Az egyházközségi helyi viszonyok normává alakulása akkor lehetséges, ha magasabb egyházi testületi szinten ugyanazon szabályozandó területre vonatkozólag írott jog nem létezik.

A parókiális jog elve

Az egyház hatalmának letéteményese az egyházközség, amelyet az anyaszentegyház teljes jogú részének tekintünk, ahol Isten ígéjét hirdetik, a szentségeket kiszolgáltatják és az egyházfegyelmet gyakorolják.

A parókiális joggal rendelkező egyházközség illetékességi területén az ottani szolgálatra megbízást kapott lelkész végezhet lelkészi szolgálatot.

Az egyházközség felhatalmazás és jogegyesítés eszközével, valamint más, vele egyenjogú egyházközséggel vállalt közösség alapján – a missziói küldetés összehangolása, valamint a jogalkalmazás és az egyházigazgatás egységesítése érdekében – felettes egyházi testületet: egyházmegyét, egyházkerületet, egyetemes egyházat alkothat.

A felettes egyházi testületek által gyakorolt hatáskörök csak az egyházközség érdekeit és erősödését elősegítő feltételek, valamint az egyházközségtől kapott jogok keretében érvényesíthetők.

Felettes egyházi testület jogszabály által akkor korlátozhatja az egyházközségek jogait, ha az első bekezdésben felsorolt érdekek egészének vagy valamelyikének fenntartása vagy megóvása azt megkívánja, illetve új egyházközség esetén alakulása esetén, szervezetének megszilárdulásáig.

Külső-belső autonómia elve

Az állam és egyház viszonyának meghatározó pillére az egyház autonómiájának az elismerése, az ezzel járó jogosítványok, jogosultságok, hatáskörök gyakorlásának a biztosítása és tiszteletben tartása. Az állam garantálja, hogy az egyház és állam egymástól elkülönülten működik, és az állam nem avatkozik be az egyház belső életébe. Az egyház tiszteletben tartja az állam alkotmányát, törvényeit. A külső autonómia lehetővé teszi, hogy az egyház – hitelvei sérelme nélkül, megállapodások alapján – együttműködjön az állammal közös feladatok ellátásában (közoktatás, szociális szolgáltatások, stb.). Az autonómia attribútumának tekintjük az egyház saját belső szabályai megalkotásának jogát, az önálló egyházkormányzást, valamint a belső fegyelmezést, egyházi bírósági eljárást.

Az autonómia belső aspektusa az egyházon belüli önkormányzatiság. Az egyes egyházkormányzati szintek önkormányzatisággal rendelkező testületek irányítása alatt állnak, amelyek jogosultak az egyház egészére vonatkozó egyházi és világi törvényekkel ellentétben nem álló döntéseikkel saját életüket, működésüket meghatározni.

A részegyházak zsinati egysége, szervezeti, egyházkormányzati önállósága és egymás iránti szolidaritása

A Magyar Református Egyház részegyházai a hitvallás, a tanítás, és a közös egyháztörténelemben gyökerező hagyományok azonosságánál fogva zsinati egységben élnek. Képviselőiket a Közös Zsinatban választás útján biztosítják, a Generális Konventben és ennek Elnökségében pedig a részegyházakat a saját országukban megválasztott egyházkormányzati jogkörrel felruházott vezetők képviselik.

A részegyházak a zsinati egységük mellett megtartják önállóságukat, törvényhozó, végrehajtó és bírói hatáskörüket saját törvényeik szerint gyakorolják.

A részegyházak az egységesülés során nem hoznak létre olyan felsőbb szervezetet, amely bármely részegyházra – annak beleegyezése nélkül – jogokat ruház vagy kötelezettségeket terhel.

Közös alkotmány és közös jogszabály csak úgy léphet hatályba, ha azt a részegyházakban a legfelsőbb szintű törvényhozó testületek előzetesen elfogadják.

A bírósági eljárás az illetékesség szerinti részegyházban jogerősen befejezést nyer, a részegyházak nem hoznak létre olyan (bírói) szervezetet, amely ezt jogerősen felülvizsgálhatná.

A részegyházak a fentiekben kifejtett önállóság mellett azonban az egymás iránti szolidaritást lelki, egyházkormányzati és anyagi kérdésekben is kifejezik. Megjelenik ez a részegyházak által a közös testületek elé hozott problémák tanácsolásban, a közös képviselőben, egymás terheinek hordozásában, a közös költségek viselésében, az oktatás, a diakónia, a misszió céljainak, feladatainak megszervezésében, összehangolásában, jogelvi egységirány nyújtásában, az általános és az egyedi szükségégek támogatásában.

II. RÉSZ EGYHÁZKORMÁNYZAT

Az egyházkormányzat keletkezése, a választás fogalma, tartalma és alapelvei

Szolgálatra elhívás és a szabályozott rend szerinti választás elve

A református egyházalkotmányi elvek alapján, az egyházi tisztségek betöltése választás útján történik, ennek megfelelően az egyházi jogrendben fontos a választójogi alapelvek ezek szerinti meghatározása. Az Institutio szerint „*Ahhoz tehát, hogy valakit az egyház igazi szolgájának tekintsenek, mindenekelőtt szabályszerűen kell elhívni, majd ezután neki kell választ adnia elhívására, vagyis hogy vállalja és elvégzi a reá váró feladatot.*” (Institutio, 4.3.10.)

A képviselői elv

A választás, a választási rendszer, egyházon belül is a képviselői elvet juttatja érvényre, illetve valósítja meg.

A szabályosság és a jó rend elve

A választásra vonatkozó közegyházi eljárásjognak minden részletre kiterjedő szabályozottsággal, egyértelmű, közérthető világos ellentmondásmentes rendelkezésekkel kell biztosítani a választás lefolytatását.

A választási szabályokat, mint az egyház belső szabályait – ami az egész egyházat, annak minden választásra jogosult tagját érintik – időben kell megalkotni. Ajánlatos, hogy a választás előtt egy, de legalább fél évvel az érvényesítendő új választási jogszabály már hatályban legyen, illetve – ha már korábban megalkotott jogszabály kerül alkalmazásra – a meglévő az érintett választási időszakban már ne kerüljön módosításra.

Az általánosság, egyenlőség, közvetlenség, titkosság és a vélemény szabad kifejezésének elve

A választói jog általános, egyetemleges jellegű, azaz, valamennyi egyháztagnak számára biztosított alapjog. A választási jogszabálynak egyértelműen meg kell határoznia a területi, képviseleti és személyi hatályt, nevezetesen azt, hogy egy adott választás, mely a területre terjed ki, illetve azt, hogy ki szavazhat, milyen feltételek teljesülése mellett, mely testületben és hatáskörben. Hasonlóképpen egyértelmű kifejezett rendelkezéssel, tételesen kell rögzíteni, hogy kik azok, akik bár tagjai a református gyülekezetnek, de mégsem jogosultak szavazásra.

A választójog egyenlősége azt fejezi ki, hogy minden választásra jogosultnak azonos értékű joggal kell rendelkeznie. A szavazatok egyenlősége (az egy szavazó egy szavazat elve) az általános jogegyenlőség egy konkrét megnyilvánulási formája.

A szavazás közvetlensége elvének értelmében – amennyiben törvény vagy szabályrendelet nem rendelkezik másképpen – főszabály szerint a szavazat közvetlen.

Ez a részvételt, a döntésekbe történő bevonást és egyben a személyes felelősséget biztosítja.

A szavazás titkosságának elve a szavazásra jogosultaknak azon jogát biztosítja, hogy a szavazat tartalmának nyilvánosságra kerülése nélkül, titkosan adhatják le szavazatukat.

A vélemény szabad kifejezésének elve garantálja, hogy a választó döntését minden befolyástól mentesen, lelkiismerete szerint hozhatja meg.

Az egyházkormányzat célja, tartalma, alapelvei

Az egyházi hatalom az evangélium hirdetésének, tanításának, a sákramentumok kiszolgáltatásának, az egyházi rend megalkotásának és fenntartásának teljesítése, melyet az egyetemes papság és a zsinat-presbiteri elvek alapján a lelkészek az egyház nem lelkészi tagjaival választott testületekben közösen, közös felelősséggel gyakorolnak.

Az egyházkormányzat célja, hogy Isten látható egyházában biztosítsa az ige hirdetését, a sákramentumok kiszolgáltatását, a diakóniát, a missziói, tanítói, pásztori munkát, valamint a szervezet ékes, szép rendben történő működését.

Az egyház kormányzását a Krisztus nevében egybegyülekező olyan testületeknek kell végezniük, akik hisznek és bíznak azon krisztusi kijelentésben, mely szerint „*ahol ketten vagy hárman egybegyűlnek az én nevemben, ott vagyok közöttük*” (Mt 18,20).

A közös kormányzás felelősségének elve

A lelkész és a gyülekezet közötti bensőséges kapcsolat az egyházi közösségben fejeződik ki. A lelkész és a gyülekezet együtt keresi Isten akaratát és a Lélek vezetését. A lelkészek felelősége, hogy az egyházközségek és az egyházi szolgálat ügyeit közösen is képviseljék az egyházi testületekben és az Egyház egységét építsék. A kormányzati hatalom pedig nem egy-egy emberé, hanem a gyülekezeté.

A testületek feladata és a döntéshozatal elvei

Az egyházkormányzás feladata a törvényhozás, a bíraskodás és a végrehajtás (igazgatás).

E vonatkozásban törvényhozáson az alacsonyabb szintű jogszabályok megalkotásának folyamatát is értjük.

A törvényhozás feladata hitünk, a hitvallásaink védelme, a szervezeti, működési alapelvek és formák meghatározása, a kormányzati elvek és feladatok megfogalmazása, a működtetéshez szükséges szabályok megalkotása.

A törvényhozást csak az erre megválasztott testületek végezhetik. Az ebben a körben hozott határozatok adhatnak felhatalmazást minden további kormányzati (igazgatási) tevékenység ellátására.

A bíraskodás az egyházfegyelem fenntartása érdekében gyakorolt egyházi hatalom, melyre az Egyház elkülönült testületet hoz létre.

Az egyházkormányzás igazgatási feladata az egyházi jogszabályok és testületi döntések végrehajtása, a részegyházakkal való kapcsolat tartása, közös ügyek intézése, egyháztagok, lelkészek, gyülekezetek, magasabb szintű egyházi testületek, egyházi és államtól átvállalt feladatokat végző intézmények ügyeinek intézése. Ugyancsak egyházkormányzati feladat az ökumenikus kapcsolatok ápolása, az állam és egyház kapcsolati ügyeinek kezelése. Amennyiben az igazgatási feladat jellege nem teszi szükségessé a testületi eljárást, a paritáshoz akkor is ragaszkodni kell.

Az egyházkormányzás az egyház szervezetének alulról építkező szintjein valósul meg, összhangban a zsinat-presbiteri elvvel.

A döntéshozatal az egyházkormányzatban

Az egyházkormányzásban résztvevő testületek és tisztségviselők kötelesek az eléjük kerülő ügyekben az egyház törvényei szerint, hitük, lelkiismeretük és legjobb tudásuk szerint, ésszerű határidőn belül eljárni, döntésüket az adott ügyre vonatkozó eljárási szabályoknak megfelelően kihirdetni, illetve mindazok tudomására juttatni, akiket az ügy érint.

Egyenlőség (egyenjogúság) elve

Az egyházkormányzat eljárási rendjében is érvényesülnie kell az egyenlőség (egyenjogúság) elvének. Az egyházi tisztségviselők nem urai a gyülekezetnek, nem is alkalmazottai, hanem szolgálói.

III. RÉSZ JOGALKOTÁS ÉS JOGALKALMAZÁS

Jogalkotási alapelvek, jogalkotás, jogforrási hierarchia

A hitvallásosság elve

A református jogrend szabályainak érvényességét a református egyház hitbeli meggyőződésének alapját képező hitvallások – úgy, mint a Heidelbergi Káté, a II. Helvét Hitvallás és a Nicea-konstantinápolyi Hitvallás és Apostoli Hitvallás – által helyesen értelmezett bibliai, tiszta teológiai tanítás támasztja alá. A református jogrendben a hitvallásosság biztosítja azt a lelki többletet, amely az ezen jogrend hatálya alá eső személyek Isten iránti elkötelezettségét és lelki egységét fejezi ki.

A történelmi egység hagyományai megtartásának elve

Törekedni kell az ősi (eredeti) református egyházalkotmányi alapelvek (egyetemes papság elve, zsinat-presbiteri elv) és az ezekből levezethető alapelvek (önkormányzatiság elve) tételes jogi megjelenítésére. A jogszabályok ezen alapelvekkel ellentétes rendelkezéseket nem tartalmazhatnak.

Jogalkotásra jogosultak

Jogalkotásra, azaz jogi, tehát általánosan kötelező erejű normák megalkotására, az erre hatáskörrel és ez által autoritással rendelkező szerv képes és alkalmas. Erről a részegyházak országos szintű testületei – zsinatai – rendelkezhetnek, saját területükre érvényes és kötelező jogkörrel. A részegyházak zsinatai saját maguk által hozott szabályaikban rendelkezhetnek arról is, hogy az adott részegyház meghatározott egyházkormányzati szintjén milyen testületek milyen típusú szabályokat alkothatnak. Az országos zsinatok meghatározhatnak olyan szabályozási területeket is, amelyeket a részegyházak az egység kifejezése érdekében a Közös Zsinat elé utalnak.

Jogalkotási hierarchia

A Magyar Református Egyház jogalkotásra jogosult testületei:

- a.) a presbitérium
- b.) az egyházközségi közgyűlés
- c.) az egyházmegyei tanács
- d.) az egyházmegyei közgyűlés
- e.) az egyházkerületi tanács
- f.) az egyházkerületi közgyűlés
- g.) a részegyházak zsinati tanácsa
- h.) a részegyházak zsinata
- i.) A Magyar Református Egyház Közös Zsinata

Jogforrási hierarchia

Az egyház jogforrásai:

- a.) A részegyházak felhatalmazása alapján a Közös Zsinat által elfogadott Közös Alkotmány és közös törvények.
- b.) A részegyházak saját alkotmánytörvénye (statútum) – az országos zsinat, mint a legfőbb egyházi törvényhozó által elfogadott egyházjogi alaptörvény, mely az egyházszervezeten belüli legalapvetőbb szervezeti, szerkezeti, működési viszonyokat, ezek alapelveit szabályozza, valamint az egyház jogállását az államban, az állammal kapcsolatos legalapvetőbb viszonyait, és az egyházi autonómia tartalmát.
- c.) A részegyházak törvényei, melyek szabályozzák mindazon legfontosabb egyházi jogviszonyokat, ezek alapelveit, tartalmát és eljárásrendjét, melyeket az adott részegyház törvényi szabályozási hatáskörbe utal.
- d.) A szabályrendelet egy egyházi jogviszony eljárásrendjét (vagy egy jogalkotási tárgy időközi szabályozását) határozza meg az adott részegyház meghatározott szintű jogalkotó testülete által kiadott normarendszer keretében, a jogalkotó által meghatározva annak alkalmazási, érvényességi területét.
- e.) A végrehajtási rendelet magasabb szintű szabályokban rögzített normák magyarázata, részletezése, azok gyakorlatba történő átültetése és helyes alkalmazása, érdekében.
- f.) A határozat egyedi ügyben hoz meghatározott körre kötelező érvényű döntés.

A jogalkotó testületek ezeken a meghatározott körben kötelező jogszabályokon túl társadalmi, egyházi jogviszonyokkal kapcsolatban, tanelvi kérdések ügyében állásfoglalásokat, valamint jogalkotást és jogalkalmazást segítő ajánlásokat adhatnak ki.

A jogalkotás elvei

A jogharmonizáció elve

Ha valamely részegyház átfogóan újra kívánja szabályozni belső jogrendszerének egy-egy meghatározó jogszabályát, akkor a Magyar Református Egyház egységének szellemében törekednie kell a jogharmonizációra.

- a) Ennek során figyelemmel kell lennie a többi részegyház által már elfogadott, az egység irányába mutató szabályozási módokra.
- b) Megtarthatók a „Trianon” utáni kényszerű szétválást követően kialakult, a helyi sajátosságok okán megállapított és bevált egyéni szabályozások.

A jogalkotás folyamatosságának biztosítása kell az adott egyházi jogviszony megfelelő és szükséges szabályozottságát, a normák aktualitását, átláthatóságát, érthetőségét és a jogrendszer koherenciáját. Ennek érdekében meg kell határozni a jogalkotás kezdeményezésére jogosultak körét, a jogalkotás menetének lépéseit, az ebben felelős személyeket és testületeket, az erre vonatkozó határidőket, valamint az elfogadás módját.

A jogszabályok meghozatalának gyakorlati elvei

A jogszabályok megalkotásakor biztosítani kell a folyamat nyilvánosságát, hogy az érintettek és az arra jogosultak kellő időben és módon megtehessek észrevételeiket, indítványaikat.

A jogalkotási folyamat során figyelembe kell venni a normák következményeit, annak hatásait.

Biztosítani kell, hogy a jogszabály megfeleljen

- a Magyar Református Egyház Közös Alkotmányából eredő kötelezettségeknek,
- az egyes egyháztestek alaptörvényéből eredő tartalmi és formai követelményeknek,
- a jogalkotás szakmai követelményeinek, úgy mint:
 - a jogszabály illeszkedjen a belső jogrendszer egységébe,
 - az azonos, vagy hasonló életviszonyok – elkerülendő a párhuzamosságot – azonos, vagy hasonló módon kerüljenek szabályozásra,
 - alacsonyabb szintű jogszabály nem módosíthat egy magasabb szintű jogszabályt, és nem lehet azzal ellentétes.

A jogszabályok tudomásra hozatalának, kihirdetésének elvei

A jogszabályokat nyilvánosságra kell hozni. Ennek módjáról, helyéről és formájáról előzetesen rendelkezni kell. A közzétett normaszövegnek azonosnak kell lennie a jogalkotó által meghozottal. A jogszabálynak a címzettek számára egyértelműen értelmezhető szabályozási tartalommal kell rendelkeznie. A normaszövegből ki kell hogy tűnjön annak területi, személyi és időbeli hatálya.

Jogszabály a hatálybalépését megelőző időre nem állapíthat meg kötelezettséget, nem tehet terhesebbé, valamint nem vonhat el vagy korlátozhat jogot, és nem nyilváníthat valamely magatartást jogellenessé. A jogszabály hatálybalépésének időpontját úgy kell megállapítani, hogy elegendő idő álljon rendelkezésre a jogszabály alkalmazására való felkészülésre.

A jogalkalmazás értelmezési alapelvei

A jogszabálynak a címzettek számára egyértelműen értelmezhető szabályozási tartalommal kell rendelkeznie. A jogszabályok szövegezése során ki kell küszöbölni a lehetséges ellentmondásokat, az eltérő értelmezés lehetőségét.

A Magyar Református Egyház részegyházainak jogalkalmazásuk során a Közös Zsinat által alkotott Közös Alkotmány, törvények és iránymutatások, valamint az adott részegyház belső jogszabályai szerint kell eljárni.

Az egyházi jogszabályokat az általános – nyelvtani, logikai, történeti és rendszertani – értelmezés szabályain túl a hitvallásosság, az egyházi tan és hagyomány szempontjait figyelembe véve kell értelmezni. A jogszabályokat nem lehet az egész rendszerből kiragadva értelmezni.

IV. RÉSZ A FEGYELMEZÉS

Az egyházfegyelem fogalma, célja, a fegyelmezés és bírói eljárás alapelvei

Az egyház joghatósága, bírói hatalma

Az egyház bírói hatalma fegyelmi ügyekre és olyan vitás tanfegyelmi és igazgatási ügyekre terjed ki, amelyeket az egyházi törvény bírói hatáskörbe utal.

Az egyház bírói hatalma Jézus Krisztusnak, mint az Anyaszentegyház Urának a Mt 16,17-19-ben és a 18,15-20-ban foglalt kijelentésén – a kulcsok hatalmán – alapul. A fegyelem hármasság célja, hogy védelmezze Krisztus tekintélyét az egyház és a világ előtt, valamint az egyház szentségét és tisztaságát, és hogy a bűnös megmentését szolgálja.

A fegyelmezés mind tartalmában, mind módszereiben pásztori szolgálat, hogy a jók meg ne romoljanak és a fegyelmezetlenek jó útra térjenek.

Alapjogok az egyházi bírósági eljárásban

Az egyenlőség elve

Az egyházi bíróság előtt mindenki egyenlő, betöltött tisztségétől függetlenül.

Az ártatlanság védelme

Az eljárás alá vont személyt megilleti az ártatlanság védelme. Ennek értelmében senki sem tekinthető a neki felrótt ügyben felelősnek mindaddig, amíg azt a bíróság jogerős határozatában nem állapította meg. Az egyház jó rendje érdekében azonban lehetőség van arra, hogy a fegyelmi eljárás alá vont személy szolgálata – az erre vonatkozó eljárási szabályok szerint – felfüggesztésre kerüljön.

A védelemhez való jog

A panaszlottat a bírósági eljárásban megilleti a védelem joga. A panaszlott személyesen is védekezhet, de a védelmét védő útján is elláthatja. Felkért védő az eljárásba lépéskor köteles nyilatkozatot adni arról, hogy az egyházi törvényt ismeri és azt az eljárás során tiszteletben tartja.

Önvádra kötelezés tilalma

Senki sem kötelezhető arra, hogy önmagát terhelő vallomást tegyen, és önmaga ellen bizonyítékot szolgáltatson.

Fellebbezéshez való jogosultság

A fegyelmi eljárás alá vont személynek joga van ahhoz, hogy az ügyében hozott határozatot megfellebbezze, és azt magasabb szintű bíróság felülvizsgálja.

Az elévülés elve

A fegyelmi vétség büntethetősége megszűnik, ha a fegyelmi vétség alapját képező cselekmény elkövetésétől a panasz benyújtásáig, vagy a fegyelmi eljárásnak hivatalból való megindításáig az egyház belső szabályában meghatározott idő eltelt.

Az eljárás alapelvei

A református egyházfegyelmi eljárás – a jogszabályok lényegét érvényesítve - az ember megjobbítását és az üdvösséget célozza.

A törvényesség követelménye

Az egyház belső jogszabályának nevesítenie kell azokat a cselekményeket, amelyeket fegyelmi vétségnek minősít, büntetés csak ilyen cselekmény megvalósításáért szabható ki.

Belső jogszabályban kell nevesíteni azokat a fő és mellékbüntetéseket, amelyek a fegyelmi vétség elkövetőjével szemben kiszabhatóak.

Belső jogszabályban pontosan szabályozni kell a bírói eljárás minden részletét (a különböző szinten eljáró bíróságokat, hatáskört, illetékességet, összeférhetetlenséget, az eljárásban részt vevő személyek jogait, kötelezettségeit, a különböző szintű eljárások menetét, a bizonyítást, a határozatokkal szemben támasztott követelményeket, az elévülés és mentesülés szabályait), és ennek megfelelően kell eljárni.

A bírói függetlenség elve

A bíróságnak, az eljáró tanács tagjainak – az összeférhetlenségi szabályok betartásával – függetlennek kell lenniük, határozataik meghozatala során csak az Egyház hitelveinek és az egyházi bíráskodással kapcsolatos jogszabályoknak vannak alávetve.

A bíróság az eljárás során a személyes felelősséget vizsgálja, és az indítvány keretei között megilleti a szabad bizonyítás és a mérlegelés.

A bírósági eljárási feladatok úgy oszlanak meg, hogy a panasz vagy igény, a védelem és az ítékezés szervezetenként is elkülönül egymástól.

A büntetés kiszabásának elvei

Az egyházi bíróságoknak törekedniük kell az elkövetett egyházfegyelmi vétséggel és a megállapított felelősséggel arányos és igazságos, de az egyházi jogszabályokban hordozott értékrenden nyugvó büntetés kiszabására, valamint arra is, hogy hasonló egyházfegyelmi vétségeket hasonlóképpen minősítsenek, és hogy a kiszabott büntetéssel érvényesüljenek a büntetés céljai.

A büntetés kiszabásánál figyelembe kell venni a büntetés letöltése utáni újrakezdés – meghatározott feltételek teljesülése mellett a végrehajtás időszakának megszakításával történő újrakezdés – lehetőségének elvét. Ennek érdekében a református jogrendnek fenn kell tartania a megtérés (megjobbulás) lehetőségét és a megbocsátás szándékát.